

LBRIS

We know
books

BRAD MELTZER
&
JOSH MENSCH

COMPL^{OT}TUL NAZIST

Traducere din limba engleză
SMARANDA NISTOR

ORION

6. *Ibid.*, p. 632.

7. Reilly, *Reilly of The White House*, p. 227.

8. Elizabeth Shoumatoff, *FDR's Unfinished Portrait: A Memoir*, University of Pittsburgh Press, Pittsburgh, 1990, pp. 174–175.

9. Churchill, *Second World War*, vol. 6, *Triumph and Tragedy*, Boston, Houghton Mifflin co., 1953, p. 471.

10. Povestirea și citatele sunt așa cum și le amintește fostul soldat Bill Livingston, „My Six Month Furlough“, *World War II Magazine*, octombrie 2021, accesat pe 2 noiembrie 2021, <https://www.historynet.com/he-jumped-out-of-a-burning-b-17-and-into-the-hands-of-the-germans/>.

11. Grace Tully, *F.D.R.: My Boss*, p. 369.

12. Așa cum apare în descrierea lui Tully, *ibid.* Un fotograf, Ed Clark, a făcut și el o fotografie devenită celebră, cu Jackson cântând la acordeon, accesat pe 10 noiembrie 2021 la <https://www.life.com/history/mourning-fdr-in-a-classic-photo-the-face-of-a-nations-loss/>.

CUPRINS

<i>Notă asupra textului</i>	7
<i>Prolog – Teheran, Iran – 28 noiembrie 1943</i>	9

PARTEA ÎNTÂI

<i>Comandantul suprem</i>	13
Capitolul 1	15
Capitolul 2	17
Capitolul 3	23
Capitolul 4	30
Capitolul 5	32
Capitolul 6	36
Capitolul 7	40
Capitolul 8	47

PARTEA A DOUA

<i>Furtună și ruină</i>	55
Capitolul 9	57
Capitolul 10	63
Capitolul 11	70
Capitolul 12	79
Capitolul 13	84
Capitolul 14	90
Capitolul 15	94
Capitolul 16	99

Capitolul 17.....	108
Capitolul 18.....	114
Capitolul 19.....	119
Capitolul 20.....	122
Capitolul 21.....	127
Capitolul 22.....	131

PARTEA A TREIA

<i>Unchiul Joe</i>	135
Capitolul 23.....	137
Capitolul 24.....	141
Capitolul 25.....	145
Capitolul 26.....	151
Capitolul 27.....	154
Capitolul 28.....	160
Capitolul 29.....	163
Capitolul 30.....	167
Capitolul 31.....	171
Capitolul 32.....	176
Capitolul 33.....	183
Capitolul 34.....	188
Capitolul 35.....	192
Capitolul 36.....	195

PARTEA A PATRA

<i>Evrika</i>	203
Capitolul 37.....	205
Capitolul 38.....	211
Capitolul 39.....	217
Capitolul 40.....	222
Capitolul 41.....	225
Capitolul 42.....	230
Capitolul 43.....	233
Capitolul 44.....	239
Capitolul 45.....	243
Capitolul 46.....	248
Capitolul 47.....	250
Capitolul 48.....	255
Capitolul 49.....	258
Capitolul 50.....	261

Capitolul 51.....	264
Capitolul 52.....	268
Capitolul 53.....	270
Capitolul 54.....	273
Capitolul 55.....	276
Capitolul 56.....	279
Capitolul 57.....	282
Capitolul 58.....	286
Capitolul 59.....	289
Capitolul 60.....	292
Capitolul 61.....	296
Capitolul 62.....	299
Capitolul 63.....	301
Capitolul 64.....	306
Capitolul 65.....	308
Capitolul 66.....	312

PARTEA A CINCEA

<i>Urmări</i>	317
Capitolul 67.....	319
Capitolul 68.....	323
Capitolul 69.....	325
Capitolul 70.....	328
Capitolul 71.....	334
Capitolul 72.....	339
Capitolul 73.....	345
Capitolul 74.....	349
Capitolul 75.....	356
<i>Mulțumiri</i>	365
<i>Bibliografie selectivă</i>	371
<i>Note – Prolog</i>	379

PROLOG

Teheran, Iran*28 noiembrie 1943*

Președintele se ascunde.

Strada viermuiește de soldați. Sunt cu miile, întinzându-se pe multe cvartale, de ambele părți ale bulevardului. Majoritatea poartă uniforme sovietice, dar unii sunt britanici sau americani.

Țin în mâini puști automate. În aerul fierbinte și uscat, ei se folosesc de armele și de corpurile lor ca să blocheze mulțimile zgomotoase, care încearcă să-și facă loc printre ei și să vadă ce se întâmplă – sau, mai bine zis, cine vine.

Strada este de fapt un bulevard larg, o arteră comercială centrală care străbate orașul Teheran, capitala aglomerată și pulsând de viață a Iranului.¹

Aici, la sfârșitul lui noiembrie 1943, orașul stă să dea în clocot.² Începând de azi, va fi locul unde se desfășoară unul dintre cele mai importante evenimente de pe parcursul războiului mondial care mătură la ora actuală lumea. Evenimentul era ținut secret, dar acum a fost dezvăluit publicului.³ Deși Iranul nu ia parte la război cu forțe militare, se află sub controlul Aliaților, de unde și predominanța forțelor de securitate sovietice puse la dispoziție pentru eveniment.

Freemătul gălăgios al mulțimii se întetește dintr-odată. Soldați și gură-cască deopotrivă se întorc spre convoiul de mașini care se apropie, compus din vehicule militare și civile. În mijlocul șirului de automobile alunecă o limuzină lungă și neagră, sclipind în soare. Acesta este vehiculul pe care soldații au primit ordin să-l protejeze.

Cei care pot să întrezărească ceva văd un șofer la volanul mașinii. În spate se află un singur pasager, un bărbat înalt și cu părul alb, aflat la sfârșitul vârstei mijlocii. Spectatorii înghesuți pe ambele părți ale bulevardului își sucesc gâturile ca să vadă mai bine. Când și când, pasagerul devine vizibil prin geamurile portierelor din spate ale mașinii.

Privitorii se apleacă în față, toată lumea încercând să-l zărească pe președintele Statelor Unite, Franklin Delano Roosevelt. Sau, cel puțin, acela *cred ei* că este înăuntru.

Pe măsură ce alaiul prezidențial își croiește drum prin oraș, trece pe lângă piețe aglomerate și clădiri rezidențiale. Unii locuitori privesc spectacolul de la fereastră sau de pe acoperișuri.

Destinația de azi a limuzinei negre nu este un secret: președintele se îndreaptă spre ambasada sovietică, un complex de clădiri înconjurat cu ziduri și strașnic păzit, aflat la nord de centrul orașului. Acolo, FDR se va întâlni cu alți doi mari lideri ai lumii, care îi sunt aliați în război: Iosif Stalin, liderul Uniunii Sovietice, și Winston Churchill, prim-ministrul Marii Britanii.⁴

Va fi un summit de o importanță istorică mondială: pentru prima oară, „Cei Trei Mari” lideri ai forțelor aliate din războiul aflat în curs se vor reuni în persoană. Conferința aceasta a avut nevoie de aproape un an de planificare, care a presupus imense eforturi de coordonare geopolitică și aspecte complicate legate de securitate.⁵

Și totuși, în mijlocul acestui grandios spectacol, nu totul este așa cum pare. Fără știrea spectatorilor și a soldaților – și nici măcar a multora din componența convoiului de mașini –, bărbatul înalt și cărunț de pe banca din spate a limuzinei nu este, de fapt, președintele Statelor Unite. În locul lui se află un membru al Serviciilor Secrete americane, purtând o vestă antiglonț și *pretinzând* că este președintele.

Adevăratul președinte nici măcar nu se află în vreuna dintre mașinile alaiului motorizat. În momentul de față, adevăratul FDR stă ascuns în partea din spate a unui vehicul mult diferit: un automobil mic și murdar, care gonește pe străduțele lăturalnice ale orașului. În timp ce limuzina prezidențială, zveltă și elegantă, este înconjurată de vehicule blindate și personal militar, mașina anonimă care îl transportă pe adevăratul președinte nu este escortată decât de un singur jeep rapid, pe măsură ce-și croiește drum pe străzile șerpuitoare.⁶

De ce toată această mascaradă elaborată?

Târziu în seara de dinainte, oficialii serviciilor de informații sovietice i-au notificat pe omologii lor americani în legătură cu o descoperire alarmantă: în acest oraș aflat sub control aliat, agenți secreți naziști s-au pus în mișcare. Misiunea lor, spun sovieticii, este să-l ucidă pe Roosevelt. Și pe Churchill. Și pe Stalin. Un complot aproape de necrezut, înmărmuritor prin cutezanța lui! Chiar aici, la Teheran, în timpul acestei conferințe de o importanță monumentală, agenții naziști vor încerca să-i asasineze pe Cei Trei Mari!⁷

Dacă acest complot reușește, va avea consecințe aproape imposibil de imaginat.

De aproape patru ani, Al Doilea Război Mondial a cuprins toată planeta. Regiuni întregi din Europa, Asia și nordul Africii au fost complet devastate. Suferința și pierderile de vieți omenești sunt de-a dreptul incalculabile și continuă zilnic. Atrocitățile în masă comise asupra populației civile sunt prea multe ca să mai poată fi numărate.⁸ În acest moment, nu se întrevede niciun final imediat.

Forța motrice a războiului este o ideologie terifiantă și revoltătoare, care a prins rădăcini în mai multe țări, dar și-a atins expresia extremă și de maximă putere în Germania, sub partidul nazist.

Construită pe o formă strâmbă de patriotism exacerbat, această ideologie se hrănește cu rasism, propagandă de masă, teorii ale conspirației, demonizarea minorităților și cultul personalității unui lider narcisic.⁹ Sub influența acestei ideologii – și a partidului politic fără scrupule care o promovează –, o țară care până atunci îmbrățișase valorile democrației s-a întors spre autoritarism, ură și violență. Germania

și aliatele sale principale, Italia și Japonia, sunt cele care au dezlănțuit acest război dezastruos.¹⁰

Oricât de vastă, ciocnirea dintre puterile militare ale lumii nu este singura miză aflată în joc. Pe măsură ce se extinde, regimul nazist comite atrocități în masă care depășesc cu mult aria de cuprindere a ostilităților de război obișnuite, luând drept țintă grupuri umane pe care le consideră „indezirabile”: romii, bolnavii psihic, polonezii și alte popoare slave. Mase de populații civile, inclusiv femei și copii, sunt aruncate în închisoare, torturate, puse să muncească până la moartea prin epuizare sau sunt pur și simplu masacrate.

Mai presus de toate, regimul și-a dirijat brutalitatea către un anume grup pe care, de la bun început, l-a denigrat și l-a blamat: poporul evreu. Pentru a rezolva ceea ce ei numesc „problema evreiască” din Europa, liderii naziști au creat, pe parcursul războiului, un aparat de măcel în masă înfiorător, așa încât lumii îi vor trebui ani lungi ca să-l cuprindă cu mintea pe deplin.¹¹

Ca să riposteze, Aliații au plănuit această întâlnire îndelung anticipată a Celor Trei Mari – liderul Statelor Unite, cel al Marii Britanii și cel al Uniunii Sovietice –, știind că reuniunea de la Teheran reprezintă șansa cea mai bună, poate singura, ca puterile aliate să implementeze o strategie militară aptă să îngeuncheze în sfârșit Germania nazistă și să pună capăt războiului care a provocat atâta suferință pe tot cuprinsul lumii.¹² Planificarea și executarea acestei strategii vor reprezenta o întreprindere monumentală, care va impune coordonare militară globală la o scară fără precedent.

Milioane de vieți omenești depind de reușita acestei conferințe. Probabil zeci de milioane.

Dacă naziștii își ating scopul, acești trei lideri mondiali nu vor părăsi vii orașul, iar speranțele Aliaților într-o victorie vor muri odată cu ei.

Nu este o exagerare: în joc se află supraviețuirea națiunilor.

În chiar acest moment, FDR stă ghemuit, ascuns pe bancheta din spate a unei mașini care se deplasează în mare viteză.

PARTEA ÎNTÂI

COMANDANTUL SUPREM

CAPITOLUL 1

CU DOI ANI ÎNAINTE...**Oceanul Pacific***7 decembrie 1941*

Navele erau pe drum – în secret – de zece zile.

Acum, în liniștea acestei dimineți de duminică, pe măsură ce primele raze de lumină ale zorilor se ridică pălpâind din Oceanul Pacific, flota se pregătește să-și schimbe cursul.¹

Uscatul nu se vede nicăieri. Măsurată la scara imensă a Pacificului, gruparea aceasta de nave pare o pată minusculă. Dar, la o scară umană, flota este enormă: șase portavioane masive, două cuirasate, nouă distrugătoare, trei crucișătoare de linie, opt petroliere cu combustibil și câteva nave auxiliare mai mici. Sub valuri înaintează 23 de submarine însoțitoare. Pe coarta fiecărui portavion stau aliniate zeci de aeronave. În total, zeci de mii de membri ai echipajului sunt la bord și mobilizați.²

În cea mai mare parte a călătoriei lor de zece zile, aceste nave s-au deplasat spre est. Ulterior, înaintarea lor de-a lungul a peste 3 500 de mile marine³ – dintr-un golf ferit de pe țărmurile Asiei de Est și până aici, în Pacificul Central – a rămas nedetectată de sistemele radar de pe tot întinsul oceanului. Fiecare aspect al călătoriei flotei a fost planificat și executat cu respectarea celor mai stricte măsuri de confidențialitate.

Acum, la câteva sute de kilometri în sudul Insulelor Aleutine, comandantul flotei dă o serie de ordine pentru schimbarea cursului spre sud. În timp ce navele încep să se miște în noua direcție, petrolierele cu deplasare mai lentă se rup de flotă. Restul accelerează, trecând de la 20 la 25 de noduri, viteză care asigură un moment cinetic potrivit pentru lansarea avioanelor de pe covertă.⁴

La 6:05, de pe puntea portavionului-amiral se flutură o lumină verde. Este un semnal de lansare. Unul câte unul, motoarele zbârnăie amenințător și avioanele de luptă pornesc în viteză pe pista de lansare, ridicându-se în aerul încă întunecat al dimineții, deasupra apelor oceanului. Celelalte portavioane își lansează și ele propriile aeronave.

„Păsările de fier” dau roată pe deasupra flotei și încep manevrele. Curând, 183 de avioane⁵ în total zboară spre sud în formație de luptă, lăsând navele în urmă.

Un avion de recunoaștere țâșnește înaintea celorlalte, dispărând printre nori. Sarcina pilotului este să cerceteze întinderea apei și a cerului din fața lui, intrând pe frecvențele radio din vecinătate, ca să vadă dacă există vreo indicație că avioanele sau navele au fost cumva detectate.

90 de minute mai târziu, în jurul orei 7:40,⁶ piloții aflați în față pot vedea o geană de uscat în depărtare. Și trimit un semnal către ceilalți: flotila aeriană rămâne nedetectată. Vizibilitatea este foarte bună. Terenul e liber. A venit momentul pentru atac.

Ținta? O insuliță care nu măsoară nici 1 600 de kilometri pătrați. Este un loc cu care ei nu sunt în război – și totuși comandanții flotei aeriene japoneze sunt pe cale să dezlănțuie întreaga forță distrugătoare a avioanelor lor de vânătoare, a bombardierelor, a torpiloarelor și a bombardierelor în picaj.

Acesta este un atac-surpriză, o lovitură preventivă menită să provoace maximum de șoc și distrugere.

În răstimpul următoarelor două ore, lumea se va schimba.

CAPITOLUL 2

CU PATRU ORE ÎN URMĂ

Washington, DC

Este 8:45 și președintele Franklin Delano Roosevelt încă nu s-a ridicat din pat. Poartă un halat de noapte și are o tavă cu mâncare în fața lui.¹ Dar acesta nu este un mic-dejun tihnit. Președintele are hârtii peste tot în jurul lui și în apropiere îi stă un telefon care sună mai tot timpul.

Deseori își începe ziua astfel, conducând treburile țării din pat. Nu-i vine prea ușor președintelui să se miște dintr-o încăpere într-alta – de când s-a îmbolnăvit de poliomielită, cu două decenii în urmă, nu-și mai poate folosi picioarele aproape deloc – și a constatat că luatul micului-dejun și lucrutul din pat reprezintă adesea cel mai eficient mod de a-și începe ziua.²

Președintele a stat treaz până târziu în seara dinainte. Mult după miezul nopții, încă purta la telefon o serie de convorbiri urgente, cu membri importanți ai serviciului său de securitate națională.

Mai devreme în cursul serii, serviciile de informații ale Marinei Militare americane interceptaseră și traduseseră o notă strict secretă din partea guvernului imperial al Japoniei de la Tokio către diplomații japonezi acreditați la Washington, DC. Nota secretă era sub forma unui

buletin în 14 puncte, cu instrucțiuni către diplomați să le ducă mesajul americanilor în conformitate cu un calendar de termene prestabilite.³

Interceptarea conținea 13 dintre cele 14 puncte scrise; se presupunea că secțiunea finală încă urma să sosească. Într-o manieră metodică, buletinul informativ descria răspunsul japonez la cea mai recentă rundă de discuții cu diplomația americană, respingând ceea ce japonezii considerau a fi cererile nejustificate ale Statelor Unite ca Japonia să pună capăt expansiunii în China și în diverse teritorii din regiunea Pacificului de Sud. Pe lângă aceasta, Japonia vede ca fiind intolerabilă continuarea de către Statele Unite a sancțiunilor și a embargoului petrolier împotriva ei.

Mai pe șleau spus, negocierile în desfășurare dintre Statele Unite și Japonia par să se fi năruit.

Deteriorarea aceasta a situației este ultimul lucru pe care și-l dorește președintele. Preocuparea principală a lui FDR, precum și direcția de concentrare a politicii externe americane în general au fost să furnizeze ajutor și resurse Marii Britanii, pentru războiul acesteia împotriva Germaniei naziste.⁴

Acum, cu picioarele încă sub cuvertură, Roosevelt recitește buletinul informativ în 13 puncte și încearcă să-i înțeleagă implicațiile. Pe la 9:30, un mesager de la Departamentul Marinei năvălește în cameră. Aduce secțiunea a paisprezece, pe care Marina Militară tocmai a primit-o, a decriptat-o și a tradus-o.⁵

Acest paragraf final enunță oficial ceea ce dădeau de înțeles secțiunile precedente. Japonia va declara că, din moment ce „eforturile în direcția instituirii păcii” au eșuat, „este imposibil să se ajungă la un acord, cu negocieri suplimentare”.⁶

Câteva minute mai târziu, președintele mai primește o decriptare – un mesaj separat, trimis în paralel cu celălalt. Acest mesaj le dă diplomaților japonezi ordin să livreze oficialilor americani buletinul informativ precedent exact la ora 13:00, fără a explica în niciun fel de ce este atât de important acest moment al zilei. De încă și mai rău-augur, mesajul le ordonă diplomaților să distrugă toate documentele confidențiale aflate în incinta ambasadei japoneze și, din câte se pare, să pună capăt misiunilor lor în Statele Unite.⁷

Nu e o veste bună. A venit momentul să se ridice din pat.

Odată sculat, președintele coordonează apeluri telefonice de grup și întâlniri cu responsabilii principali ai echipelor sale de politică externă și de securitate națională. Pe la mijlocul dimineții, ei au terminat de analizat documentele.

Americanii cad de acord între ei că Japonia se pregătește, probabil, să întreprindă acțiuni militare împotriva intereselor proamericane din Asia de Sud-Est.⁸ Eventual vor ataca insula Singapore controlată de britanici, Guamul ori vor încerca să pună mâna pe mult-râvnitele terenuri petrolifere din Indiile de Est Olandeze. Posibil chiar să atace Filipinele, un protectorat american.

Dacă da, ce ar trebui să facă Statele Unite? Ar impune aceste acțiuni o reacție militară?

În timp ce sfătuitoarii lui dezbat opțiuni, Roosevelt decide că, în această zi, minimul de personal care se află de regulă în zilele de duminică la Casa Albă nu va fi suficient. Are nevoie de cei mai buni oameni ai lui. Nu după mult timp, operatoarea Casei Albe dă telefoane peste tot în zona metropolitană a capitalei americane, în încercarea de a localiza angajații care au ieșit la cumpărături, s-au dus la biserică sau petrec timp cu familia.⁹

Printre cei care primesc un telefon este și Grace Tully, secretara personală a lui Roosevelt, care se relaxează în apartamentul ei din Washington, DC.

„Președintele vrea să te vadă imediat”, îi spune operatoarea Casei Albe. „Vine o mașină să te ia.”¹⁰

Tully se îmbracă rapid, „ca un pompier”¹¹, avea să-și aducă ea aminte mai târziu, și fuge afară ca să-i iasă în întâmpinare mașinii.

Cei chemați la Casa Albă, tot mai mulți, sunt încordați. Posibil să survină o acțiune militară undeva în Pacificul de Sud. Soția președintelui, peste măsură de ocupata Eleanor Roosevelt, organizase un prânz la Casa Albă în acea zi, pentru numeroșii susținători ai președintelui.

„Am fost dezamăgită, dar nu și surprinsă, când Franklin mi-a trimis vorbă, cu puțin timp înainte de amiază, că nu vedea cum ar putea să ni se alăture”¹², avea să-și amintească ea ulterior. Așa cum se întâmplă uneori, ea va juca rolul președintelui, pentru vizitatori, căci soțul ei nu poate să participe.

Iar președintele și Harry Hopkins, cel care îl sfătuiește de vreme îndelungată, stau înghesuiți și mănâncă sandviciuri pe o masă din camera de lucru a lui Roosevelt de la Casa Albă. Dezbat strategii pentru ce urmează.

Apoi, la 13:47, prânzul întârziat al președintelui împreună cu Hopkins este întrerupt de un apel telefonic primit de la Frank Knox, secretarul Marinei Militare.¹³

Knox își dregе glasul când îl aude pe președinte la telefon. Vocea lui Knox tremură când îi spune președintelui că Pentagonul „a primit din Honolulu o comunicare prin radio de la comandantul-șef al forțelor noastre de acolo, informând... că un atac aerian este în curs de desfășurare și că nu este «un exercițiu»”.¹⁴ Se pare, continuă Knox după o pauză, „că japonezii au atacat Pearl Harbor”.¹⁵

Pearl Harbor?! În Hawaii?! Asta nu poate să fie adevărat!

Despre baza navală americană de pe insula Oahu din Hawaii se credea că este inatacabilă. De asemenea, dată fiind localizarea ei, este de parte de orice interese japoneze. Prin urmare, ce motiv ar avea Japonia să atace Hawaii?!

Hopkins, partenerul de prânz al președintelui și unul dintre sfătuitoarii pe politică externă în care Roosevelt are cea mai mare încredere, nu vrea să creadă vestea. „Mi-am exprimat convingerea că trebuie să fie vreo greșeală”, consemnează el într-o notă din ziua respectivă. „În niciun caz Japonia n-ar ataca la Honolulu.”¹⁶

Dar președintele are o presimțire groaznică. Trebuie să afle ce s-a întâmplat.

În acest moment, Grace Tully este la masa ei de lucru, ocupându-se înnebunită de liniile telefonice ale președintelui. Curând după apelul lui Knox, operatoarea Casei Albe o informează că îl are la telefon pe amiralul Harold Stark, comandantul operațiunilor navale, care dorește să discute cu președintele.

„Puteam să aud uimirea și neîncrederea din vocea amiralului Stark când a vorbit cu mine”,¹⁷ și-a amintit ulterior Tully. Ea îi face legătura cu președintele și Stark confirmă vestea abracadabrantă:

Japonia a atacat Pearl Harbor. Baza era complet nepregătită și rezultatele sunt catastrofale.¹⁸

Un lucru începe să devină limpede. Aceasta va fi cea mai neagră zi a președinției lui Roosevelt.¹⁹

În timpul petrecut ca președinte, FDR își dobândise reputația de ins imperturbabil. Așadar, în timp ce subordonații lui reacționează „cvasi-isteric” la vestea din Hawaii, el rămâne stăpân pe sine. Președintele păstrează „la exterior un aer mai calm decât oricine altcineva”, cum s-a exprimat Tully, dar „cu fiecare mesaj proaspăt sosit, clătina din cap încruntat, cu buzele strânse”.²⁰

Într-adevăr, veștile cumplite continuă să sosească. Baza navală a Statelor Unite fusese luată complet pe nepregătite. La posturile de luptă nu se aflau aproape deloc militari de serviciu, muniția fiind încuiată în camere de depozitare și în arsenale. Navele ancorate în port au fost o pradă ușoară.²¹

Avioanele japoneze din primul val de atac și-au fixat drept țintă „șirul cuirasatelor”²², unde navele masive ale Flotei din Pacific a Statelor Unite erau andocate una lângă cealaltă. Atacatorii au lovit mai întâi nava *Oklahoma*, cu tunurile ușoare din avioane și cu câteva torpile atent ținute.²³ Explozii uriașe au zguduit portul, după ce rezervoarele de carburant s-au aprins, și, curând, cuirasatul enorm s-a înclinat spre babord, când apa a năvălit prin coca avariată. Câteva minute mai târziu, nava a început să se scufunde, trăgând după ea peste 400 de marinari și alți membri ai echipajului, care și-au găsit astfel moartea.²⁴

În mai puțin de un ceas, întreaga bază era un adevărat infern. Două nave de război s-au scufundat complet, iar alte câteva, distrugătoare și crucișătoare, au fost spulberate. Portul era plin de flăcări și dărâmături. De asemenea, un grup de avioane japoneze au decolat și au pornit să lovească aerodromurile din apropiere; atacul-surpriză a decimat ceea ce era aproape întreaga flotă de avioane ale Marinei staționate în bază.

Conform primelor relatări, în momentul când atacul a luat sfârșit, mult peste 2 000 de americani, militari sau civili, erau morți. Alți 1 000 erau grav răniți. Vârsta medie a marinarilor din bază era de 19 ani.²⁵

Franklin Roosevelt a fost ales președinte în 1932 cu misiunea de a scoate țara din ruină permanentă. Spre deosebire de predecesorul său, el a luat măsuri cutezătoare, chiar agresive, utilizând programe finanțate de guvernul federal pentru a stimula creșterea economică și crearea locurilor de muncă. Din ce în ce mai mult, el și-a privit misiunea ca pe o chemare de a de a combate sărăcia și de a veni în ajutorul cetățenilor nevoiași.

„Proba progresului nostru nu este dacă adăugăm mai mult la belșugul celor care deja au mult, ci dacă le oferim îndeajuns celor care au prea puțin”,³ a declarat el. Treptat, economia și-a revenit.

Deloc surprinzător, în această perioadă de izolaționism și greutate economice, forțele armate ale națiunii nu au reprezentat o prioritate. În 1939, armata americană se plasa abia pe locul al nouăsprezecelea din lume,⁴ sub Portugalia și doar puțin deasupra Bulgariei.

Cu toate acestea, Statele Unite au urmărit cu ochi precauți felul în care un tânăr lider german pe nume Adolf Hitler s-a cățarat pe valul unei noi mișcări politice și a ajuns la putere. Hitler vorbea în termeni apocaliptici, iar partidul lui național-socialist și-a consolidat treptat puterea, reușind să-și elimine rând pe rând adversarii politici. Spre mijlocul anilor 1930, Hitler deținea un control total.⁵

Partidul nazist, după cum avea să fie numit curând, se folosea fără scrupule de un patriotism frenetic, făcând apel la spaimile și prejudecățile clasei rurale și ale celei muncitorești din Germania. După înfrângerea suferită în Primul Război Mondial, puterea Germaniei se diminuase, iar economia îi fusese greu lovită de Marea Criză globală. Aceste condiții au favorizat nașterea unor anxietăți pe care nazismul le-a exploatat fără milă.

La mitingurile lui uriașe, Hitler, înconjurat de drapele naționale și acompaniat de o muzică militară, își aduce susținătorii la o stare de adevărată frenezie, cu discursuri bombastice care promiteau să restaureze puterea germană; spumega la adresa „dușmanilor interni” – imigranți și minorități, în cea mai mare parte –, pe care dădea vina pentru problemele națiunii.

Ca soluție, Hitler și partidul nazist cereau o revenire la „valorile tradiționale” și renașterea mândriei germanilor „puri”. Pe lângă rasism și xenofobie, nazismul îi disprețuia pe intelectuali, disprețuia elitele urbane

și lua în derâdere ideile progresiste precum emanciparea femeilor. Liderii partidului își distilau uneori ideile într-un singur termen specific, „naționalism”, care amesteca fără jenă mândria de a fi german cu teama sau ura față de imigranți, față de minoritățile „colorate” și față de influența străină.⁶ Așa cum declara Hitler în 1940, concepția naționalismului era „o nouă idee plină de forță [...] care îi va reda Germaniei măreția”.⁷

Hitler și ceilalți lideri ai partidului își întemeiau mare parte din retorică și din planurile lor de acțiune pe o teorie a conspirației. Ei susțineau că, la sfârșitul Primului Război Mondial, „globaliștii” au conspirat pentru a obliga Germania să se predea și pentru a-i distruge economia și cultura – și că poporul evreu se afla în spatele acestei conspirații. Împingând în față teoria aceasta sinistă, dar deliberat vagă, naziștii puteau să demonizeze o pretinsă cabală de evrei bogați, care acționa din umbră, precum și să dea vina pe populațiile evreiești sărace din clasa muncitoare, despre care naziștii susțineau că se infiltrează în târgurile și marile orașe europene ca să le ia slujbele oamenilor cinstiți, care se speteau muncind.⁸

Ura față de evrei și de imigranți a devenit o mantră care a unit partidul și a raliat baza muncitorească a acestuia. „[Evreul] ne-a ruinat rasa, ne-a stricat moravurile, ne-a șubrezit obiceiurile și ne-a subminat lăria”, scria Joseph Goebbels, ministrul pentru propagandă al lui Hitler, într-o broșură nazistă. „Ca naționaliști, noi ne opunem evreilor, pentru că îl vedem pe jidov ca pe dușmanul etern al onoarei noastre naționale și al libertății noastre.”⁹

Roosevelt și alți lideri mondiali urmăreau felul în care Hitler și partidul nazist devin o forță importantă, pun mâna pe putere și încep persecutarea sistematică a grupurilor minoritare. În 1935, noile „legi de la Nürnberg” au consfințit supremația rasei albe și le-au răpit evreilor drepturile cetățenești.¹⁰ Pe măsură ce naziștii foloseau din ce în ce mai mult violența ca să-și elimine adversarii politici și ca să brutalizeze minoritățile, FDR va declara nazismul „inamicul oricărei legi, al oricărei libertăți, al oricărei moralități și al oricărei religii”.¹¹

În paralel, Hitler a dat startul unui program agresiv de reînarmare, care încălca Tratatul de la Versailles, în același timp în care se folosea de